

7. Verslag vragen en discussie op de studiedag PelgriMarge

Herman Holtmaat

1. Vragen en discussie n.a.v. de lezing van André Droogers en Arno Cuppen

Vraag aan Arno Cuppen: Zijn er pelgrims die zich gedesillusioneerd voelen?

Arno: Dat zou zo maar kunnen. Je hoort het evenwel meestal niet. Ik denk dat met name de drukte, zeker de drukte dichterbij Santiago, mensen parten kan spelen.

Overigens moet je voorzichtig zijn met de term 'drukte'. Voor mij als oude oud-pelgrim die ruim twintig jaar geleden voor het eerst de camino liep, is de camino nu heel druk. Voor jongere mensen nu, misschien niet. Voor mij lijken de pelgrims wel elkaars 'concurrenten' geworden om rust en ruimte. Voor de huidige, jongere pelgrims is de camino wellicht een ideale 'communitas' waarin het, in de marge van de drukke samenleving, een tijdje 'rustig' toeven is.

Vraag aan Arno Cuppen: Hoe is het mogelijk ruim 19 jaar een pelgrimsherberg te runnen?

Arno: Dat is een samenspel van meerdere factoren. We zijn veel dank verschuldigd aan vele vrijwilligers die meehelpten. We leven eenvoudig. We hebben geen kinderen. In de wintermaanden werken we soms 'erbij', zodoende.

Vraag aan Arno Cuppen: Is het karakter van het herbergierschap veranderd in de loop der jaren?

Arno: Niet wezenlijk. Wel is het een kunst om de kern ervan, de gastvrijheid, steeds te blijven doordenken en te beoefenen. Immers, de omstandigheden zijn veranderd. Het is met name de drukte die zich doet gelden. Dat was één van de redenen voor ons om vanuit Saint Jean-Pied-de-Port te vertrekken naar een rustiger locatie, i.c. in Le Chemin, vlakbij Vézelay.

Vraag aan André Droogers: Heeft u zelf wel eens gepelgrimeerd? En zo ja, wat is uw belangrijkste ervaring?

André: Het antwoord is: nee. Misschien gebeurt het nog eens! Iets van 'pelgrim zijn' heb ik, denk ik, ervaren in mijn jonge jaren tijdens een verblijf in Taizé. Ook al liep ik er niet naar toe, ik heb het wel ervaren als een verblijf 'in de marge', buiten het 'centrum' van de reguliere samenleving.

2. Vragen en discussie n.a.v. de lezing van Peter-Jan Margry en Frits de Lange

Vraag aan Peter-Jan Margry: In uw verhaal refereert u aan de 19de eeuw. Die 19de eeuw was ook de eeuw van de Romantiek. Kun je zeggen dat de bloei van de camino in de laatste drie, vier decennia romantische trekjes heeft?

Antwoord Peter-Jan: Ja zeker! Een aantal kenmerkende elementen uit de Romantiek zie je ook terug in de camino, bijvoorbeeld het nostalgisch idee te lopen over eeuwenoude paden, in de natuur, weg uit de drukte van de samenleving.

Vraag aan Frits de Lange: Zie ik een andere Frits de Lange dan een aantal jaren terug? Zo ja, wat is daarvan het geheim?

Antwoord Frits: Kan zijn! Het geheim? In beweging komen, inzien dat 'de waarheid van het woord' waarmee ik ben opgegroeid betrekkelijk is. Er is niet één waarheid. En, elke dag is anders. Dus, sta op en zet de ene voet voor de andere, beweeg! Dat is wat ik probeer, dat is wat ik doe.

Vraag aan Frits de Lange: Enig idee wat de pelgrim 3.0 gaat worden?

Antwoord Frits: Geen idee. Maar wel een interessante vraag. Want pelgrimeren is van alle tijden, maar is tegelijkertijd fluïde, voortdurend aan (kleine) veranderingen onderhevig. Ook al lijkt het dat de kern ervan, zoals André Droogers zo treffend formuleerde, zich blijft afspelen in de marge van de samenleving.

3. Vragen en discussie n.a.v. de lezing van Henk Erinkveld en Paul Post

Vraag voor beide sprekers: In uw beider verhalen lijkt u pelgrimeren gelijk te stellen met onthaasten, vertragen en met nieuwe wegen in landelijk gebied. Mij komt het voor dat de praktijk anders is: drukte op de pelgrimswegen naar Santiago, lange rijen voor de Cruz de Ferro en bij het pelgrimsbureau in Santiago. De overheid in Galicië die meer voorzieningen wil. Het lijkt het tegendeel van onthaasten.

Antwoord van Paul: Dat klopt: de camino is druk. Maar ik had het niet over de camino maar over recentelijke nieuwe paden in Nederland. Het lijkt erop dat die juist in het relatief rustige landelijk gebied ontstaan. Het lijkt er voorts op dat die nieuwe paden het traditionele format van de camino kopiëren: ze bieden van rust en ruimte, onthaasten, overigens met alle kenmerkende attributen van dien: rituelen rondom uitzwaaien en terugkomen, het bieden van overnachtingsmogelijkheden, een kaarsje kunnen opsteken, stempelkaarten, etc.

Henk: Mijn betoog laat zien dat traditionele bedevaartplaatsen en pelgrimswegen evolueren. Wordt het te druk op de ene weg, dan ontstaan er andere. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst in Spanje van alternatieve pelgrimswegen naar Santiago.

Vraag aan Paul: U lijkt te suggereren dat er geen of nauwelijks pelgrimspaden in de Randstad en Zeeland zijn?

Antwoord Paul: Ja, ik meen een trend te zien dat nieuwe pelgrimspaden vooral in het landelijk gebied ontstaan. Vroeger was dat anders in bijvoorbeeld katholiek Nederland van 1850-1950. Pelgrimeren, op bedevaart gaan, ging veelal richting steden. De pelgrimage topografie lijkt dus veranderd van een stedelijke naar een meer rurale.

Geen vraag maar een opmerking voor beiden, en feitelijk over de hele dag: De verhalen gaven soms de indruk dat je moet pelgrimeren om je te laten inspireren. Ik heb vandaag ervaren dat het ook zonder pelgrimeren kan. Ik vond het een inspirerende dag!